

Crna Gora
Uprava za bezbjednost hrane, veterinu
i fitosanitarne poslove

Adresa: Serdara Jola Piletića br.26,
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 201 945
fax: +382 20 201 946
www.ubh.gov.me

Broj: 01-310/21-5905
Podgorica, 16. Decembra 2021. godine

OBAVJEŠTENJE O NAVOĐENJU ZEMLJE PORIJEKLA U SKLADU SA OBAVJEŠTENJEM EVROPSKE KOMISIJE*

Zakonom o bezbjednosti hrane (Sl.list CG, broj 57/2015), član 15 i član 54 definisane su opšte zaštitne odredbe kao i pravila i obaveze subjekata pri označavanju i stavljanju na tržište hrane.

U Crnoj Gori je na osnovu Zakona o bezbjednosti hrane (Sl.list CG, broj 57/2015) donijeta Uredba o informacijama o hrani (Sl.list CG, broj 22/18).

Uredbom su između ostalog definisane obavezne informacije o hrani. (član 9)

(1) Obavezne informacije o hrani obuhvataju informacije o:

- 1) identitetu, sastavu, svojstvima ili drugima karakteristikama hrane;
- 2) zaštiti zdravlja potrošača i bezbjednoj upotrebi hrane u odnosu na:
  - a) sastav koji može biti štetan za zdravlje određenih grupa potrošača;
  - b) trajnost, čuvanje i bezbjednu upotrebu;
  - c) uticaj na zdravlje, uključujući rizike i posljedice koje se odnose na način konzumiranja hrane koji mogu biti opasni i štetni za zdravlje;
- 3) hranljivim svojstvima koje omogućavaju potrošačima da budu informisani pri odabiru, uključujući potrošače sa posebnim prehrambenim potrebama.

(2) Informacijama iz stava 1 ovog člana, omogućava se informisanost potrošača prilikom odabira hrane, pri čemu se uzimaju u obzir potrebe većine potrošača za određenim informacijama koje za njih imaju značajnu vrijednost ili opšte prihvaćenu korist za potrošače.

(3) Subjekt u poslovanju hranom dužan je da na hrani navede sljedeće podatke:

- 1) naziv hrane;
- 2) spisak sastojaka;
- 3) sve sastojke ili pomoćne supstance (materije) u procesu proizvodnje iz Priloga 1 ili koje su dobijene od supstanci (materija) ili proizvoda koji mogu da izazovu alergije ili intolerancije, ako su upotrijebljeni u procesu proizvodnje ili pripreme hrane i koji su prisutni u gotovom proizvodu, uključujući i njihov promijenjeni oblik;
- 4) količinu sastojaka ili kategorije sastojaka;
- 5) neto količinu hrane;

- 6) datum minimalnog roka trajanja ili "upotrijebiti do (datum)";
- 7) posebne uslove čuvanja i/ili upotrebe;
- 8) naziv i sjedište, odnosno ime i adresu subjekata iz člana 8 stav 2 ove uredbe;
- 9) **zemlju porijekla ili mjesto porijekla u skladu sa članom 20 ove uredbe;**
- 10) uputstvo za upotrebu ili pripremu hrane koju nije moguće pravilno upotrijebiti bez uputstva;
- 11) stvarnu jačinu alkohola po volumenu, za pića koja sadrže više od 1,2% vol. alkohola;
- 12) nutritivnu deklaraciju (označavanje nutritivnih vrijednosti).

(4) Podaci iz stava 3 ovog člana navode se riječima i brojevima koji se mogu dodatno označiti piktogramima ili simbolima.

(5) Pored podataka iz stava 3 ovog člana za određenu vrstu ili kategoriju hrane, obavezno je navođenje i dodatnih obaveznih informacija iz Priloga 2 ove uredbe.

(6) Neto količina hrane izražava se propisanim mjernim jedinicama.

(7) Obavezne informacije za upakovanu hranu, treba budu lako uočljive i moraju se nalaziti na pakovanju ili na etiketi koja je pričvršćena za pakovanje/ambalažu.

U ovu uredbu prenesene su: Uredba (EU) br. 1169/2011 Evropskog parlamenta i Vijeća od 25. oktobra 2011. godine o informisanju potrošača o hrani, zaključno sa 2018. godinom.

Članom 5 ove uredbe definisano je značenje izraza mjesto odnosno zemlja porijekla i glavni sastojak na sljedeći način:

Mjesto porijekla je mjesto koje se navodi kao mjesto iz kojeg potiče hrana, a koje nije zemlja porijekla u skladu sa zakonom kojim se uređuju carine, s tim što se ime i adresa, odnosno naziv i sjedište subjekta u poslovanju hranom koje se navodi na etiketi ne smatra zemljom porijekla ili mjestom porijekla hrane u skladu sa ovom uredbom;

Zemlja porijekla hrane je zemlja porijekla hrane u skladu sa zakonom kojim se uređuju carine;

Glavni sastojak je sastojak ili sastojci hrane koji čine više od 50% te hrane ili koji potrošači uobičajeno dovode u vezu sa nazivom hrane, kao i za koje se u većini slučajeva zahtijeva navođenje količine.

U cilju boljeg razumijevanja upravo ovih izraza pri označavanju proizvoda, EK je donijela obavještenje na osnovu kojeg su tokom 2020. godine izrađene Smjernice o navodjenju zemlje porijekla u skladu sa obavještenjem Evropske komisije o primjeni odredaba člana 26. stav 3. Uredbe (EU) br. 1169/2011, broj 2020/C 32/01.

Član 26. stav 3. Uredbe (EU) br. 1169/2011, koji je predmet ovih smjernica, transponovan je u Uredbu o informisanju potrošača (Sl.list CG, broj 22/2018) u član 20 koji glasi:

(1) Subjekt u poslovanju hranom dužan je da na hrani koja je označena u skladu sa zakonom kojim su uređene šeme kvaliteta poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, navede na pakovanju ili etiketi i zemlju porijekla ili mjesto porijekla hrane.

(2) Zemlja porijekla ili mjesto porijekla hrane obavezno se navode:

- 1) ako bi izostavljanje tog podatka moglo dovesti potrošača u zabludu u pogledu stvarne zemlje porijekla ili mjesta porijekla hrane, a posebno ako bi informacije na hrani (etiketi) ili koje prate hranu ukazivale da hrana potiče iz druge zemlje porijekla ili mjesta porijekla;
- 2) za određene vrste mesa u skladu sa Prilogom 10.

(3) Ako se zemlja porijekla ili mjesto porijekla razlikuju od zemlje porijekla ili mjesta porijekla glavnog sastojka hrane, navodi se i zemlja porijekla ili mjesto porijekla glavnog sastojka hrane.

U Prilogu 10 definisano je da je obavezno navođenje zemlje porijekla za svinjsko, živinsko, ovčije i kozje svježe, rashlađeno ili zamrznuto meso.

Dakle, u Cnoj Gori je na snazi Uredba o informisanju potrošača o hrani (Sl.list CG, br. 22/18) od 11.4.2018. godine, stupila je na snagu 19.4.2018. godine, u koju je transponovana osnovna EU Uredba br. 1169/2011 sa izmjenama do marta 2018.godine.

Komisija je 28. maja 2018. godine donijela Implementirajuću uredbu Komisije (EU) 2018/775.⁽²⁾

U nastavku EU smjernice.

EU SMJERNICE O NAVOĐENJU ZEMLJE PORIJEKLA U SKLADU SA OBAVJEŠTENJEM EVROPSKE KOMISIJE O PRIMJENI ODREDBA ČLANA 26 STAV 3 UREDBE (EU) BR. 1169/2011 (2020/C 32/01)

U skladu sa članom 26 stav 3 Uredbe (EU) br. 1169/2011 Evropskog parlamenta i Vijeća o informisanju potrošača o hrani ⁽¹⁾ (dalje u tekstu „Uredba“), ako su zemlja porijekla ili mjesto porijekla hrane navedeni, ali ne odgovaraju zemlji porijekla ili mjestu porijekla glavnog sastojka hrane, treba navesti i zemlju porijekla ili mjesto porijekla glavnog sastojka ili barem navesti da se zemlja porijekla ili mjesto porijekla glavnog sastojka razlikuju od zemlje porijekla ili mjesta porijekla hrane.

¹ Uredba (EU) br. 1169/2011 Evropskog parlamenta i Vijeća od 25. oktobra 2011. o informisanju potrošača o hrani, izmjeni uredbi (EZ) br. 1924/2006 i (EZ) br. 1925/2006 Evropskog parlamenta i Vijeća i o stavljanju van snage Direktive Komisije 87/250/EEZ, Direktive Vijeća 90/496/EEZ, Direktive Komisije 1999/10/EZ, Direktive 2000/13/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća, direktiva Komisije 2002/67/EZ i 2008/5/EZ i Uredbe Komisije (EZ) br. 608/2004 str. 18

Komisija je 28. maja 2018. godine donijela Implementirajuću uredbu Komisije (EU) 2018/775 ⁽²⁾ (dalje u tekstu „Implementirajuća uredba“), kojom se utvrđuju načini primjene člana 26 stava 3 Uredbe. Implementirajućom uredbom prvenstveno se pojašnjava i određuje način na koji se mora označiti porijeklo glavnog sastojka/glavnih sastojaka hrane.

Svrha ovog Obavještenja Komisije je da subjektima u poslovanju hranom i nadležnim državnim organima da smjernice o primjeni odredaba člana 26 stav 3 Uredbe. Ovo Obavještenje treba čitati zajedno sa drugim relevantnim odredbama Uredbe i Implementirajuće uredbe.

Prvenstveno, ovim smjericama se ne dovodi u pitanje zabrana obmanjujućeg informisanja potrošača predviđena članom 7 Uredbe. U ovom Obavještenju se pojašnjavaju postojeće odredbe primjenjivog zakonodavstva i istim se ni na koji način ne proširuju obaveze koje proizlaze iz već propisanih pravila niti se uvode dodatni zahtjevi za subjekte u poslovanju hranom i nadležne državne organe.

Ovo Obavještenje namijenjeno je isključivo potrošačima, subjektima u poslovanju hranom i nacionalnim nadležnim državnim organima kao pomoć u primjeni člana 26 stav 3 Uredbe i u primjeni Implementirajuće uredbe.

Napomena: Za tumačenje prava Unije na pravno obavezujući način nadležan je samo Sud Evropske unije. Stavovi izneseni u ovom Obavještenju ne prejudiciraju stav koje bi Evropska komisija mogla zauzeti pred sudovima Unije i nacionalnim sudovima.

2. PITANJA POVEZANA SA PODRUČJEM PRIMJENE ČLANA 26 STAV 3 UREDBE

U članu 26 stav 3 tačka 1 Uredbe utvrđuju se dva uslova za primjenu posebnih zahtjeva za označavanje glavnih sastojaka:

1. zemlja porijekla ili mjesto porijekla gotove hrane su navedeni; i
2. navedena zemlja porijekla ili mjesto porijekla hrane nisu isti kao zemlja porijekla ili mjesto porijekla glavnog sastojka hrane.

U skladu sa članom 26 stav 3 tačka 2 Uredbe, posebne obaveze o označavanju iz člana 26 stav 3 tačka 1 Uredbe primjenjuju se samo na slučajeve obuhvaćene područjem primjene Implementirajuće uredbe, koje je utvrđeno u članu 1 Implementirajuće uredbe.⁽²⁾

Postoje dva ograničenja u pogledu područja primjene Implementirajuće uredbe.

Prvo, članom 1 stav 1 Implementirajuće uredbe bliže se utvrđuje da se zemlja porijekla ili mjesto porijekla hrane mogu navesti „na bilo koji način kao što su izjave, slikovni prikazi, simboli ili pojmovi, koji se odnose na mjesta ili geografska područja, osim geografskih pojmova koji su dio uobičajenih i generičkih naziva pri čemu se tim pojmovima doslovno navodi porijeklo, ali čije zajedničko razumijevanje nije oznaka zemlje porijekla ili mjesta porijekla“.

² Implementirajuća Uredba komisije (EU) 2018/775 od 28. maja 2018. o utvrđivanju pravila za primjenu člana 26 stav 3 Uredbe (EU) br. 1169/2011 Evropskog parlamenta i Vijeća o informisanju potrošača o hrani u pogledu pravila o navođenju zemlje porijekla ili mjesta porijekla glavnog sastojka hrane str. 8.

Drugo, članom 1 stav 2 Implementirajuće uredbe bliže se utvrđuje da „oznake geografskog porijekla zaštićene Uredbom 1151/2012⁽³⁾, Uredbom (EU) br. 1308/2013⁽⁴⁾, Uredbom (EZ) br. 110/2008⁽⁵⁾ ili Uredbom (EU) br. 251/2014⁽⁶⁾ ili one zaštićene u skladu sa međunarodnim sporazumima” i registrovani žigovi ako ti žigovi čine oznaku porijekla, nisu obuhvaćeni područjem primjene Implementirajuće uredbe

U uvodnoj izjavi 6 Implementirajuće uredbe pojašnjavaju se i drugi izuzeci iako se član 26 stav 3 Uredbe u načelu mora primjenjivati i na slučajeve opisane u okviru tog drugog izuzetka pri čemu je potrebno dodatno istražiti odgovarajuća implementirajuća pravila koja će EK donijeti u kasnijoj fazi.

2.1. Upućivanje na subjekat u poslovanju hranom

2.1.1. Može li navođenje imena/naziva i adrese subjekta u poslovanju hranom na oznaci/etiketi dovesti do primjene člana 26 stav 3 Uredbe?

U skladu sa uvodnom izjavom tač. 29 i članom 2 stav 2 tačka (g) Uredbe, oznake na oznaci/etiketi koje se odnose na ime, naziv ili adresu subjekta u poslovanju hranom ne smatraju se navođenjem zemlje porijekla ili mjesta porijekla hrane u smislu Uredbe. Zbog toga upućivanja na pravno lice-subjekt u poslovanju hranom u načelu ne dovode do primjene člana 26 stav 3 Uredbe.

Ipak, takve bi se oznake, na osnovu člana 7 Uredbe, mogle smatrati obmanjujućim u pogledu stvarne zemlje porijekla ili mjesta porijekla hrane ako su one jasno istaknute na pakovanju/ ambalaži i ako je određeno porijeklo ili mjesto porijekla vidljivo istaknuto, a to porijeklo nije isto kao i porijeklo glavnog sastojka hrane. Nadležni državni organi treba da procijene takve slučajeve uzimajući u obzir sve informacije navedene na oznaci/etiketi i cjelokupnu prezentaciju proizvoda.

2.2. Nazivi robnih marki

2.2.1. Mogu li robne marke koje nisu zaštićene registrovanim žigovima navedenima u članu 1 stav 2 Implementirajuće uredbe dovesti do primjene člana 26 stav 3 Uredbe?

U članu 1 stav 2 Implementirajuće uredbe pojašnjava se da se, bez obzira što su oznake porijekla koje su dio registrovanih žigova obuhvaćene područjem primjene člana 26 stav 3 Uredbe, Implementirajuća uredba ne primjenjuje na te oznake do donošenja posebnih pravila o primjeni člana 26 stav 3 na te oznake.

Zakonodavac EU potvrdio je da registrovani žigovi koji su uređeni posebnim zakonodavstvom Unije imaju posebna svojstva i svrhu, pa će Komisija zbog toga dodatno istražiti način na koji se mora navoditi porijeklo glavnog sastojka koje se treba navesti u skladu sa članom 26 stav 3 Uredbe, ako je to potrebno za te oznake.

³ Uredba (EU) br. 1151/2012 Evropskog parlamenta i Vijeća od 21. novembra 2012. o sastavima kvaliteta za poljoprivredne i prehrambene proizvode (SL L 343, 14.12.2012., str. 1.).

⁴ Uredba (EU) br. 1308/2013 Evropskog parlamenta i Vijeća od 17. decembra 2013. o uspostavljanju zajedničke organizacije tržišta poljoprivrednih proizvoda i stavljanju van snage uredbi Vijeća (EEZ) br. 922/72, (EEZ) br. 234/79, (EZ) br. 1037/2001 i (EZ) br. 1234/2007 (SL L 347, 20.12.2013., str. 671.).

⁵ Uredba (EZ) br. 110/2008 Evropskog parlamenta i Vijeća od 15. januara 2008. o definisanju, opisivanju, prezentovanju, označavanju i zaštiti oznaka geografskog porijekla jakih alkoholnih pića i stavljanju van snage Uredbe Vijeća (EEZ) br. 1576/89 (SL L 39, 13.2.2008., str. 16.).

⁶ Uredba (EU) br. 251/2014 Evropskog parlamenta i Vijeća od 26. februara 2014. o definiciji, opisivanju, prezentovanju, označavanju i zaštiti oznaka geografskog porijekla aromatizovanih proizvoda od vina i stavljanju van snage Uredbe Vijeća (EEZ) br. 1601/91 (SL L 84, 20.3.2014., str. 14.).

Sa druge strane, robne marke koje sadrže izjave o geografskom području, a koje nisu registrovani žigovi, nisu obuhvaćene tim privremenim izuzećem, pa se zbog toga na njih primjenjuje Implementirajuća uredba i obaveze koje proizlaze iz člana 26 stav 3 Uredbe.

2.3. Naziv hrane

2.3.1. Treba li smatrati da se uobičajenim nazivima koji sadrže geografski podatak navodi zemlja porijekla ili mjesto porijekla hrane?

U članu 2 stav 2 tačka (o) Uredbe „uobičajeni naziv” definiše se kao naziv koji su potrošači u državi članici u kojoj se hrana prodaje prihvatili kao naziv te hrane, a da ga ne treba dodatno objašnjavati.

U skladu sa uvodnom izjavom tač. 8 i članom 1 stav 1 Implementirajuće uredbe, uobičajeni i generički nazivi koji uključuju geografske podatke kojima se doslovno navodi porijeklo, ali čije zajedničko razumijevanje nije oznaka porijekla ili mjesta porijekla hrane, nisu obuhvaćeni područjem primjene Implementirajuće uredbe. Takvi nazivi se često odnose na geografsko mjesto-područje, regiju ili zemlju u kojoj se predmetna hrana izvorno proizvodila ili stavljala na tržište tako da su vremenom postali generičkim/uobičajenim nazivima za određenu kategoriju hrane.

Pod uslovom da se takvim generičkim oznakama i uobičajenim nazivima kod potrošača ne stvara percepcija o određenom geografskom porijeklu predmetne hrane, njihova upotreba ne dovodi do primjene člana 26 stav 3 Uredbe. Primjer: frankfurtska kobasica:

S obzirom da se pitanje odnosi na percepciju potrošača u svakoj pojedinoj državi članici, a percepcije potrošača o tim aspektima znatno se razlikuju među državama EU, potrebno je svaki slučaj razmotriti pojedinačno da li potrošači jasno shvataju određeni naziv kao generički/uobičajeni naziv.

2.3.2. Treba li smatrati da se propisanim nazivima koji sadrže geografski pojam navodi zemlja porijekla ili mjesto porijekla hrane?

U skladu sa članom 2 stav 2 tačka (n) Uredbe „propisani naziv” je naziv hrane propisan odredbama Unije koje se primjenjuju na tu hranu ili, ako takve odredbe Unije ne postoje, naziv propisan propisima i odredbama koji se primjenjuju u državi članici u kojoj se hrana prodaje krajnjem potrošaču ili objektima javne ishrane.

Drugim riječima, takvi su nazivi kodifikovani kao uobičajeni nazivi čiju je upotrebu, a često i sastav proizvoda koji se njima definiše, zakonodavac smatrao važnim da uskladi kako bi se obezbijedilo ispunjavanje očekivanja potrošača u pogledu karakteristika hrane koja se prodaje pod određenim nazivima.

Uzimajući u obzir prethodno navedeno, za propisane nazive koji sadrže geografski pojam ne treba smatrati da se njima navodi oznaka porijekla u smislu člana 26 stav 3 Uredbe ako je zakonodavac već uzeo u obzir član 26 stav 3 Uredbe.

2.4. Različiti navodi na oznaci/ etiketi

2.4.1. Treba li smatrati da se izrazom „izrađeno u”, „proizvedeno u” i „proizvod iz” nakon kojih slijedi geografski pojam navodi zemlja porijekla ili mjesto porijekla hrane?

Navode kao što su „izrađeno u (naziv zemlje)”, „proizvedeno u (naziv zemlje)”, „proizvod iz (određene zemlje)” i slično potrošači dovode u vezu sa oznakom porijekla u smislu člana 26 stav 3 Uredbe, pa bi ih zbog toga, u načelu, trebalo smatrati oznakama zemlje porijekla ili mjesta porijekla hrane.

Osim toga, ti izrazi se odnose na postupak proizvodnje, što bi u slučaju prerađene hrane moglo odgovarati značenju zemlje porijekla za potrebe Uredbe, kako je definisana u članu 60 stav 2 Carinskog zakona Unije ⁽⁷⁾, tj. zemlje gdje je obavljena posljednja značajna, tehnološki opravdana obrada ili prerada hrane koja za rezultat ima novi proizvod ili predstavlja značajan stepen izrade.

Slično tome, potrošači pod navodom „proizvod iz (naziv zemlje)” uopšteno podrazumijevaju oznaku porijekla u smislu člana 26 stav 3 Uredbe. Osim toga, izrazom „proizvod iz (naziv zemlje)” potrošač se vjerovatno navodi na zaključak da cijeli prehrambeni proizvod, uključujući njegove sastojke, potiče iz zemlje navedene na oznaci/etiketi.

2.4.2. Može li smatrati da se navodima kao što su „pakovano u” ili „proizvodi/izrađuje X za Y-a” nakon kojih slijedi naziv subjekta u poslovanju hranom i njegova adresa navodi zemlja porijekla ili mjesto porijekla hrane?

Navodom „pakovano u” jasno se ukazuje na lokaciju na kojoj je hrana pakovana, pa zbog toga uopšteno nije očekivano da će potrošači pod tim podrazumijevati oznaku porijekla u smislu člana 26 stav 3 Uredbe. Zbog toga, bez obzira što se predmetni izraz odnosi na geografsku lokaciju, ne treba smatrati da se njim navodi zemlja porijekla ili mjesto porijekla hrane.

Izrazi kao što su „proizvodi/izrađuje/pakuje (ime subjekta u poslovanju hranom nakon kojeg se navodi njegova adresa)” ili „proizvodi/izrađuje X za Y-a” doslovno se odnose na odgovarajući subjekat u poslovanju hranom i uopšteno nije vjerovatno, ni očekivano da se njima potrošaču ukazuje na oznaku porijekla hrane. Kako je objašnjeno u tač. 2.1.1. ovog Obavještenja, oznake na oznaci/etiketi koje se odnose na ime, naziv ili adresu subjekta u poslovanju hranom ne smatraju se navođenjem zemlje porijekla ili mjesta porijekla hrane u smislu Uredbe.

Bez obzira na to, percepcija potrošača nastaje na osnovu svih sastavnih dijelova oznake/etikete, uključujući cjelokupnu prezentaciju proizvoda. Zbog toga se pri ocjenjivanju mogućeg obmanjivanja u pogledu porijekla hrane u obzir mora uzeti cjelokupno pakovanje/ambalaža.

2.4.3. Treba li smatrati da se akronimima, slikovnim prikazima ili bilo kojim drugim navodima koji su dodati dobrovoljno i jedina im je svrha pomoći potrošačima da pronađu svoj lokalni jezik na višejezičnim etiketama navodi zemlja porijekla ili mjesto porijekla hrane?

Takve oznake ne bi trebalo smatrati oznakom porijekla ako se one jasno odnose na različite jezičke verzije informacija o hrani koje su navedene na oznaci/etiketi.

2.4.4. Treba li smatrati da se navodima kao što su „vrsta”, „tip”, „stil”, „po receptu”, „nadahnuto” ili „à la”, koji sadrže geografski pojam, navodi zemlja porijekla ili mjesto porijekla hrane?

⁷ Uredba (EU) br. 952/2013 Evropskog parlamenta i Vijeća od 9. oktobra 2013. o Carinskom zakonu Unije (SL L 269, 10.10.2013., str. 1.).

Navodi kao što su „vrsta“, „tip“, „stil“, „po receptu“, „nadahnuto“ ili „à la“ obično se odnose na recept ili posebnu karakteristiku hrane ili postupak njene proizvodnje, i kao takve se u načelu ne mogu smatrati oznakom porijekla.

Međutim, pri ocjenjivanju mogućeg obmanjivanja u pogledu porijekla hrane u obzir se mora uzeti cjelokupno pakovanje/ambalaža. Treba napomenuti i da su, u skladu sa članom 7 Uredbe, prethodno navedeni navodi opravdani samo ako predmetna hrana ima posebne karakteristike ili prirodu ili ako je proizvedena određenim postupkom proizvodnje koji određuje navodnu povezanost sa geografskom lokacijom koja je navedena na etiketi.

2.4.5. Može li se smatrati da se nacionalnim simbolima ili bojama zastave navodi zemlja porijekla ili mjesto porijekla hrane?

Iz perspektive potrošača, zastave i/ili geografske karte smatraju se najrelevantnijim upućivanjima na oznake porijekla. Zbog toga bi se, u načelu, jasne i uočljive zastave i/ili geografske karte koje se odnose na određeno geografsko područje trebale smatrati oznakom porijekla, pa njihova upotreba dovodi do primjene člana 26 stav 3 Uredbe.

Potrošači kao oznaku porijekla hrane mogu doživljavati i druge nacionalne simbole, npr: prepoznatljiv nacionalni spomenik, kraj ili osobu. Međutim, s obzirom na to da njihovo razumijevanje često zavisi od proizvoda i zemlje, te bi grafičke prikaze trebalo ocjenjivati na pojedinačnoj osnovi.

U tom bi kontekstu države članice trebale lično uzimati u obzir položaj simbola/grafičkih prikaza, njihovu veličinu, boju, veličinu slova i cjelokupni kontekst označavanja hrane, tj. da se označavanjem u cjelini ne zbunjuju potrošači u pogledu porijekla hrane. Kada je riječ o nazivima robnih marki, primjena člana 26 stav 3 Uredbe ukratko je objašnjena u tač. 2.2.1. ovog Obavještenja.

Posebna pažnja bi se trebala posvetiti upotrebi slika i drugih navoda kojima se upućuje na nacionalno/lokalno događanje ili na nacionalnu/lokalnu sportsku ekipu radi proslave tog događanja. S obzirom na njihov povremeni karakter te oznake se trebaju ocjenjivati na pojedinačnoj osnovi kako bi se utvrdilo dovodi li njihova upotreba do primjene člana 26 stav 3 Uredbe.

2.4.6. Mogu li dodatne izjave na oznakama/etiketama za hranu na kojima su navedene oznake geografskog porijekla koje su zaštićene pravom Unije ili žigovima dovesti do primjene člana 26 stav 3 Uredbe?

U skladu sa njenim članom 1 stav 2 dok se ne donesu posebna pravila, Implementirajuća uredba ne primjenjuje se na oznake geografskog porijekla koje su zaštićene pravom Unije i na registrovane žigove.

Međutim, ako se na hrani nalaze i drugi vizuelni navodi, uključujući one koji se odnose na iste ili različite geografske lokacije, takvi navodi bi bili obuhvaćeni područjem primjene Implementirajuće uredbe ako su ispunjeni uslovi iz člana 26 stav 3 Uredbe.

2.5. U kakvom su međusobnom odnosu odredbe iz implementirajućeg akta i zakonodavstva EU o organskoj hrani?

Uredbom Vijeća (EZ) br. 834/2007 ⁽⁸⁾ („Uredba o organskoj hrani“) utvrđuje se opšti okvir za pravila organske proizvodnje, uključujući odredbe o upotrebi izraza koji se odnose na organsku proizvodnju. Osim

toga, tom se Uredbom utvrđuju uslovi za označavanje organskih proizvoda i upotrebu logotipa EU i zahtijeva se da se u slučajevima upotrebe tog logotipa navede oznaka mjesta porijekla/uzgoja poljoprivrednih sirovina od kojih se proizvod sastoji. Na osnovu tih pravila potrošačima će se davati informacije koje su jednako vrijedne onima koje su propisane članom 26 stav 3 Uredbe.

U skladu sa članom 1 stav 4 Uredbe, ona se primjenjuje ne dovodeći u pitanje zahtjeve u vezi sa označavanjem iz posebnih odredaba Unije koje se primjenjuju na određenu hranu. U tom se kontekstu odredbe iz Uredbe o organskoj hrani trebaju smatrati posebnim zakonom (*lex specialis*), pa imaju prednost pred članom 26 stav 3 Uredbe.

Zbog toga se član 26 stav 3 Uredbe ne primjenjuje kad god se upotrebljava logotip EU za organsku hranu.

3. UTVRĐIVANJE GLAVNOG SASTOJKA

U skladu sa članom 2 stav 2 tačka (q) Uredbe, „glavni sastojak” znači sastojak ili sastojci hrane koji čine više od 50 % te hrane ili koje potrošači uobičajeno dovode u vezu sa nazivom hrane i za koje se u većini slučajeva zahtijeva navođenje količine.

3.1. Kako bi trebalo utvrditi glavni sastojak?

Za potrebe člana 26 stav 3 Uredbe od subjekata u poslovanju hranom zahtijeva se da navedu informacije o glavnom sastojku/glavnim sastojcima predmetne hrane, na osnovu definicije utvrđene u članu 2 stav 2 tačka (q) Uredbe.

U pravnoj definiciji glavnog sastojka utvrđuju se dvije vrste kriterijuma za određivanje glavnog sastojka hrane:

- a) kvantitativni kriterijum, prema kojem taj sastojak čini više od 50 % hrane; i
- b) kvalitativni kriterijum, prema kojem potrošači taj sastojak uobičajeno dovode u vezu sa nazivom hrane.

Pri navođenju informacija o glavnom sastojku/glavnim sastojcima hrane subjekti u poslovanju hranom trebali bi uzeti u obzir različite elemente. Osim kvantitativnog sastava hrane prije svega moraju pažljivo voditi računa o njenim posebnim karakteristikama, prirodi i cjelokupnoj prezentaciji oznake/etikete.

Subjekti u poslovanju hranom moraju voditi računa i o percepciji i očekivanjima potrošača u pogledu navedenih informacija o predmetnoj hrani. Subjekti u poslovanju hranom trebali bi voditi računa o tome hoće li oznaka porijekla pojedinog sastojka hrane vjerovatno u znatnoj mjeri uticati na odluke potrošača o kupovini odnosno da li bi izostavljanje te oznake porijekla moglo potrošače dovesti u zabludu.

Treba napomenuti i to da, u skladu sa članom 7 Uredbe, informacije koje se navode u pogledu oznake porijekla glavnog sastojka ne smiju biti obmanjujuće i njima se ni u kojem slučaju ne bi smjela izbjegavati primjena odredaba i ciljeva utvrđenih u članu 26 stav 3 Uredbe.

Za ispravno sprovođenje prethodno navedenih odredaba Uredbe odgovorni su nadležni državni organi država članica.

3.2. Može li hrana imati više od jednog glavnog sastojka? Ako može, da li bi u slučaju hrane koja sadrži više od jednog glavnog sastojka trebalo navesti porijeklo svih glavnih sastojaka?

U definiciji pojma „glavni sastojak” iz člana 2 stav 2 tačka (q) Uredbe navodi se da „glavni sastojak” može biti sastojak (jedinina) ili to mogu biti sastojci (množina). U skladu sa tom formulacijom trebalo bi zaključiti da se u definiciji pojma „glavni sastojak” predviđa mogućnost da hrana ima više glavnih sastojaka.

Dalje, u skladu sa odredbama člana 26 stav 3 Uredbe ako subjekat u poslovanju hranom na osnovu predmetne definicije utvrdi postojanje više od jednog glavnog sastojka, mora se navesti zemlja porijekla ili mjesto porijekla svih tih glavnih sastojaka.

3.3. Je li moguće da će primjena definicije glavnog sastojka dovesti do toga da hrana neće imati nijedan glavni sastojak?

Za potrebe člana 26 stav 3 Uredbe prvo se mora procijeniti treba li se bilo koji sastojak hrane smatrati njenim glavnim sastojkom na osnovu definicije utvrđene u članu 2 stav 2 tačka (q) Uredbe.

To podrazumijeva da hrana neće imati nijedan glavni sastojak u smislu Uredbe ako nijedan od njenih sastojaka ne čini više od 50 % te hrane, ako potrošači nijedan od njenih sastojaka uobičajeno ne dovode u vezu sa nazivom hrane i ako se za sastojke te hrane u većini slučajeva ne zahtijeva navođenje količine.

3.4. Jesu li članom 26 stav 3 Uredbe i Implementirajućom uredbom, obuhvaćeni proizvodi sa jednim sastojkom?

Članom 26 stav 3 Uredbe mogli bi biti obuhvaćeni prerađeni proizvodi sa jednim sastojkom ako je njihova posljednja značajna prerada izvršena na mjestu koje se razlikuje od mjesta porijekla sirovinskog sastojka ili ako je sastojak nabavljen sa različitih mjesta.

U toj situaciji bi se primjenjivao član 26 stav 3 Uredbe ako su zemlja porijekla ili mjesto porijekla hrane navedeni, a zemlja porijekla ili mjesto porijekla glavnog sastojka (jedinog sastojka) nisu isti kao i zemlja porijekla ili mjesto porijekla hrane.

3.5. Da li bi trebalo navesti porijeklo glavnog sastojka hrane ako su potrošači dobro upoznati da se taj sastojak može nabaviti samo van EU?

Uredbom nije predviđeno nikakvo izuzeće od obaveze navođenja zemlje porijekla ili mjesta porijekla glavnih sastojaka ako oni nisu isti kao zemlja porijekla ili mjesto porijekla hrane.

Zbog toga, u skladu sa odredbama člana 26 stav 3 Uredbe, čak i ako se glavni sastojak hrane može nabaviti samo van EU, a navedena oznaka porijekla gotove hrane odnosi se na EU (ili državu članicu/države članice), oznaka porijekla predmetnog glavnog sastojka mora se navesti.

3.6. Može li glavni sastojak biti složeni sastojak?

U skladu sa članom 2 stav 2 tačka (h) Uredbe, „složeni sastojak” je sastojak koji je proizveden od više sastojaka. Složeni sastojci obuhvaćeni su područjem primjene člana 26 stav 3 Uredbe ako ispunjavaju uslove iz definicije glavnog sastojka utvrđene u članu 2 stav 2 tačka (q) Uredbe.

Ako se informacije o porijeklu glavnog sastojka moraju navesti u skladu sa članom 26 stav 3 Uredbe, a glavni sastojak je složeni sastojak, subjekti u poslovanju hranom moraju navesti odgovarajuću količinu

informacija koje najbolje odgovaraju konkretnoj hrani. U tom bi kontekstu subjekti trebali voditi računa o posebnoj prirodi predmetne hrane, njenom sastavu i postupku proizvodnje, o razumijevanju, očekivanjima i interesu potrošača u pogledu oznake porijekla glavnog sastojka - složenog sastojka (mjesto odakle potiče glavni sastojak složenog sastojka, npr: mjesto žetve ili mjesto uzgoja) i o načinu na koji su sastojci složenog sastojka navedeni na popisu sastojaka.

Treba napomenuti i to da, u skladu sa članom 7 Uredbe, informacije koje se navode u pogledu oznake porijekla složenog sastojka ne smiju biti obmanjujuće i njima se ni u kojem slučaju ne bi smjela izbjegavati primjena odredaba i ciljeva utvrđenih u članu 26 stav 3 Uredbe. Za ispravno sprovođenje prethodno navedenih odredaba Uredbe odgovorni su nadležni organi država članica.

4. GEOGRAFSKA PODRUČJA

Kako bi se potrošačima omogućilo da budu informisani pri odabiru, Implementirajućom uredbom utvrđuju se posebna pravila koja se primjenjuju kada se zemlja porijekla ili mjesto porijekla glavnog sastojka navodi na osnovu člana 26 stav 3 Uredbe.

Tim pravilima se nastoji obezbijediti da takve informacije budu dovoljno precizne i smislene. Zbog toga se u članu 2 tačka (a) Implementirajuće uredbe usklađuju geografska područja na koja se mora odnositi oznaka porijekla glavnog sastojka.

4.1. Može li se zemlju porijekla ili mjesto porijekla istog glavnog sastojka navesti upućivanjem na različita geografska područja (npr. „EU i Švajcarska“)?

U članu 2 Implementirajuće uredbe navodi se lista geografskih područja na koja bi se oznaka porijekla glavnog sastojka trebala odnositi.

Kako bi ispunili zahtjeve iz člana 26 stav 3 Uredbe, subjekti u poslovanju hranom moraju odabrati jedno od geografskih područja navedenih u članu 2 tačka (a) Implementirajuće uredbe. Iz teksta te odredbe proizlazi da se Implementirajućom uredbom ne predviđa mogućnost kombinovanja različitih geografskih područja navedenih u njoj za jedan glavni sastojak.

Primjeri: „Švajcarska“ odgovara geografskom području koje je utvrđeno u članu 2 tačka (a) alineja iv. Suprotno, „EU“ odgovara geografskom području koje je utvrđeno u članu 2 tačka (a) alineja i. Mogućnost kombinovanja ta dva područja nije predviđena članom 2 tačka (a) Implementirajuće uredbe

Međutim, subjekti u poslovanju hranom mogu dopuniti oznake „EU“ i „van EU“ dodatnim informacijama pod uslovom da su one u skladu sa opštim zahtjevima utvrđenim u Uredbi u pogledu dobrovoljnog pružanja informacija o hrani (član 36 Uredbe).

Konkretnije, takve informacije ne bi smjele dovoditi u zabludu ili zbunjivati potrošača. U tom kontekstu subjekti u poslovanju hranom mogu navesti oznaku „Švajcarska“ kao dodatnu dobrovoljnu informaciju kojom se dopunjava navođenje oznake „van EU“. Primjer: EU i van EU (Švajcarska); EU (Španija) i van EU (Švajcarska)“.

4.2. Mogu li se pri navođenju zemlje porijekla ili mjesta porijekla glavnog sastojka kombinovati države članice i treće zemlje?

Članom 2 tačka (a) alineja iv. Implementirajuće uredbe omogućava se navođenje države članice/država članica ili treće zemlje/trećih zemalja kao oznake porijekla glavnog sastojka. To podrazumijeva da subjekti mogu odabrati jednu od tih oznaka ili koristiti obje.

5. POLOŽAJ I PRIKAZIVANJE INFORMACIJA

Informacijama koje se navode o glavnom sastojku u skladu sa Uredbom trebale bi se dopunjavati informacije o zemlji porijekla ili mjestu porijekla hrane koje se daju potrošačima.

One bi trebale biti lako uočljive i čitljive i, prema potrebi, neizbrisive. Kako bi se ostvario taj cilj, u članu 3 Implementirajuće uredbe utvrđuju se pravila o položaju i prikazivanju predmetnih informacija.

5.1. Može li se zemlja porijekla glavnog sastojka navesti pomoću oznaka zemalja?

U skladu sa članom 9 stav 1 tačka (i) Uredbe obavezno je navesti zemlju porijekla ili mjesto porijekla u slučajevima utvrđenim u članu 26 Uredbe. Dalje, članom 9 stav 2 Uredbe zahtijeva se da se podaci koji se obavezno navode u skladu sa članom 9 stav 1 Uredbe moraju navesti riječima i brojevima i mogu se dodatno iskazati pomoću piktograma ili simbola.

Iz odredaba Uredbe proizlazi da se zemlja porijekla glavnog sastojka uvijek mora navesti riječima. U tom smislu države članice moraju ocijeniti mogu li se određene oznake zemalja smatrati riječima.

Naime, oznaka zemlje mogla bi biti prihvatljiva pod uslovom da se može opravdano očekivati da će je potrošači u zemlji u kojoj se hrana stavlja na tržište ispravno razumjeti i da neće tim podatkom biti dovedeni u zabludu. To bi moglo biti moguće u slučaju skraćenica kao što su „UK”, „SAD” ili „EU”.

5.2. Kada naziv proizvoda sadrži oznaku porijekla i kada se taj naziv nalazi na nekoliko mjesta na pakovanju, da li bi oznaku porijekla glavnog sastojka trebalo navesti uvijek kada se naziv proizvoda navodi na oznaci? Isto pitanje odnosi se i na grafičke oznake, npr.: zastave

Članom 3 stav 2 Implementirajuće uredbe utvrđuje se da se u slučajevima u kojima se oznaka porijekla hrane navodi riječima, informacije o porijeklu glavnog sastojka moraju nalaziti u istom vidnom polju kao i oznaka zemlje porijekla ili mjesto porijekla hrane. Implementirajućom uredbom nije predviđena fleksibilnost koja bi omogućila da se porijeklo glavnog sastojka navede samo jednom ako je oznaka porijekla gotove hrane na etiketi navedena nekoliko puta.

Iz Uredbe proizlazi da se oznaka porijekla glavnog sastojka mora prikazati tako da potrošačima bude jasna i uočljiva i da se uvijek nalazi u istom vidnom polju kao oznaka porijekla proizvoda, uključujući zastave. Zbog toga se, u slučaju da se trgovački naziv koji sadrži oznaku porijekla ili zastave ponavlja na pakovanju, na odgovarajući način moraju se ponoviti i informacije o porijeklu glavnog sastojka/glavnih sastojaka.

5.3. Primjenjuje li se član 13 stav 3 Uredbe i na oznake porijekla glavnog sastojka koje se navode u skladu sa odredbama Implementirajuće uredbe?

Članom 13 Uredbe utvrđuju se opšta načela kojima se uređuje prikazivanje obaveznih informacija o hrani navedenih u članu 9 stav 1 Uredbe i zbog toga i informacija o zemlji porijekla ili mjestu porijekla ako je njihovo navođenje neophodno u skladu sa članom 26 (član 9 stav 1 tačka (i) Uredbe).

Odredbe člana 13 Uredbe trebale bi se primjenjivati ne dovodeći u pitanje posebne odredbe Unije koje se primjenjuju na određene kategorije hrane. Implementirajućom uredbom utvrđuju se posebni zahtjevi za prikazivanje oznaka porijekla glavnog sastojka.

Konkretno, u članu 3 Implementirajuće uredbe propisuje se da se te informacije moraju nalaziti u istom vidnom polju kao i oznaka zemlje porijekla ili mjesta porijekla hrane i da moraju biti napisane slovima čija visina x iznosi barem 75 % visine x oznake porijekla hrane. Osim toga, navodi se da u svakom slučaju informacija o porijeklu glavnog sastojka mora biti navedena slovima koja nisu manja od 1,2 mm. Prethodno navedeni posebni zahtjevi iz Implementirajuće uredbe dopunjavaju se horizontalnim odredbama iz člana 13 Uredbe, koje bi se trebale primjenjivati kumulativno.

U članu 13 stav 3 Uredbe predviđa se izuzetak u pogledu propisane veličine slova za obavezne podatke u slučaju malih pakovanja (površine manje od 80 cm²).

Budući da se odredbe iz člana 13 Uredbe primjenjuju na obavezne podatke navedene u članu 9 stav 1 Uredbe, primjenjuju se i na oznake porijekla glavnog sastojka koje se navode u skladu sa članom 26 stav 3 Uredbe. Zbog toga, u slučaju ambalaže ili pakovanja čija je površina manja od 80 cm², visina x slova iz člana 3 stav 2 Implementirajuće uredbe mora biti 0,9 mm ili veća.

* U ove smjernice prenijeto je Obavještenje komisije o primjeni odredaba člana 26 stav 3 Uredbe (EU) br. 1169/2011 (2020/C 32/01); CELEX broj: 52020XC0131

V.D. DIREKTORA
Vladimir Đaković
Vladimir Đaković

